La poesia de Joan Vinyoli els anys setanta

Obra poètica 1975-1979 (Editorial Crítica) és el volum on es reuneixen els tres reculls poètics darrerament publicats per Joan Vinyoli: **Vent d'aram, Llibre d'amic** i **El griu,** que són acompanyats de **Cercles,** un nou conjunt de composicions, aplegades per primera vegada en llibre, que constitueixen, ara per ara, allò més recent de la seva producció. Qui sigui lector de l'obra vinyoliana i hagi seguit el curs de les seves publicacions sap prou bé la importància de llibres com **Vent d'aram** o **Llibre d'amic** en el context de l'obra del poeta i àdhuc en el marc de la producció poètica catalana dels últims anys.

Tornem, però, una mica endarrera. En 1970, la poesia de Joan Vinyoli reneix d'un silenci de set anys amb un llibre, **Tot és ara i res,** que, tot mantenint la identitat personal i unificadora que es pot resseguir en tota l'obra de Vinyoli des del seu primer llibre, des de **Primer desenllaç,** del 1937, mostrava una renovació en els elements de composició del poema i en el seu resultat verbal definitiu i l'aprofundiment en un corrent temàtic, que no era pas desconegut en el poeta, però que ara esdevenia imperiós, gairebé únic. Era el pas del temps i les seves conseqüències: el domini del record i la decadència real, tangible, en els éssers, era la desesperança de qui fracassa en la recerca d'una unió harmònica de l'home amb la natura, era, fins i tot, la desconfiança en el cant, en la continuada experiència poètica **(«Ho saps que tinc un violí de fira, / desafinat i rònec?»)** allò que trobàvem en un poema i l'altre de **Tot és ara i res.** El llenguatge era fragmentari, violent, i el poema, així mateix, era segmentat, partit, cercava en ell mateix i per al lector la impressió i la manera més exacta d'aconseguir-la i de produir-la. La nova època en la poesia de Vinyoli que encetava **Tot és ara i res** es va madurant a **Encara les paraules** (1973) i a **Ara que és tard** (1975). A **Encara les paraules** se superen algunes vacil·lacions en la construcció del poema, algunes imperfeccions en les figures, que es produïen a **Tot és ara i res.** Es un llibre d'una poesia més densa i més bella –el títol ja denota una retrobada confiança en l'objecte poètic– que l'anterior. D'una banda, la desolació, la problemàtica existencial que és el tema central de l'obra de Vinyoli en aquests anys, és més accentuada però més nítida; de l'altra, unes metàfores o unes imatges precises o bé un to directe que ens sobta per la seva nuesa construeixen un llibre que, evidentment, significa un pas més enllà a **Tot és ara i res. Ara que és tard** serà un nou aprofundiment, una nova intensificació; no conté novetats ni en la temàtica ni en la forma del poema en relació amb **Encara les paraules,** però sí que hi veiem una depuració, tot és dit d'una manera més senzilla i més directa. I el 1976 es publica **Vent d'aram,** que és el llibre on ja ha assaonat el corrent i el projecte iniciat a **Tot és ara i res.**

Vent d'aram és dividit en tres parts: la primera torna als temes predominants en els llibres anteriors de Vinyoli, ja assenyalats, mentre que la segona i la tercera, per bé que no pas d'una manera rígida, reuneixen poemes que tracten del tema de l'amor i de la mort, respectivament. Es va perfilant en els poemes d'aquest llibre una arrel d'estoicisme que era apuntada ja a **Ara que és tard** i que atorga als poemes una particular serenitat, una pausada bellesa. En certa manera, sense exagerar la nota i sense fer-ne dogma, podríem comprendre **Vent d'aram** com un llibre que recull la història poètica de Vinyoli: torna a parlar de la recerca del Numinós, de l'Innaccessible, que havia ocupat de manera central llibres com **El callat** o **Llibre d'amic,** de temes com l'amor o la mort, que de sempre han estat presents en la seva obra, i en parla amb el pòsit que han deixat els anys, amb l'experiència tant en la poesia com en la vida. Després, el 1977, es publica **Llibre d'amic,** un recull desconnectat de tot aquest panorama que resseguim, car fou escrit entre el 1955 i el 1959 i pertany a una altra època de l'obra del poeta. Fou la culminació del camí de recerca d'una integració en plenitud de la persona humana en el món, tema que ocupà una bona part en els llibres publicats per Vinyoli els anys cinquanta. Apareix **El griu** el 1978, un recull que, diferentment dels anteriors, és gairebé unitari; els poemes de tema amorós hi són majoria. Ja de temps, Vinyoli havia definit l'amor com «l'aventura que salva». **El griu** és una reflexió poètica entorn dels diferents components de l'amor i entorn del seu sentit genèric i últim: l'aspecte físic, el sexe, en el que té de fluència comunicativa i vital; l'aspecte espiritual, l'amor com a unió afectiva que transforma els amants i els dóna una contemplació diferent de les coses i dels altres, una contemplació més despresa i més profunda, més pura. A la fi, però, l'amor és passatger, l'afecta la caducitat, esdevé conflictiu i es dilueix, al cap només en resta un record, fonedís potser. En **El griu** s'estableix una tensió constant entre aquestes dues constatacions: la plenitud que comporta l'amor i el seu caràcter efímer; és aquest el nucli de la concepció vinyoliana del tema.

Cercles, el nou recull de Vinyoli, mereixeria un comentari extens, a part de la visió panoràmica, esquemàtica, que ens proposàvem de donar en aquest article. Diguem, en principi, però, que és un llibre que relacionaríem amb **Vent d'aram,** en el ben entès que aquesta relació és motivada per la diversitat de corrents temàtics que conflueixen en el recull i pel projecte que és en el substrat d'alguns poemes. **Cercles** no té l'estructura reductiva de **Vent d'aram:** la creació poètica, el somni, el temps i el record, el desarrelament de l'home, l'amor, són temes desenrotllats en els diversos poemes, de vegades en aquest to poètic despullat i de metàfores tallants que predomina en la poesia de Vinyoli en aquests anys (per al simbolisme en el qual Vinyoli es formà com a poeta («Un vol d'ocells»).

Amb una exigència constant, la d'ésser fidel a la pròpia experiència vital, la d'ésser fidel al propi dolor i a la pròpia voluntat de saber, la poesia de Joan Vinyoli, que neix de la intransferible aventura personal del poeta, se'ns fa entranyable als altres perquè és l'essència del viure humà, de la problemàtica de la nostra condició, allò que nodreix els versos de Vinyoli. I aquesta, de manera general, és, sens dubte, la mesura principal que defineix el clàssic.

Miquel Pairolí

Notícia de llibres

L'educació a Catalunya durant la Generalitat (1931-1939). – Ramon Navarro és un jove estudiós dels moviments pedagògics a casa nostra i, en general, de tot allò que es relaciona amb l'ensenyament. Ara acaba de publicar **L'educació a Catalunya durant la Generalitat (1931-1939)** (Ed 62), ampliació de la tesi de llicenciatura. Fins ara, com molt bé se'ns recorda en la contraportada del llibre, s'havien editat volums sobre temes, més o menys esparsos, relacionats amb la Universitat Autònoma i l'educació a Catalunya el 1939. Al costat de monografies de notable interès, hom podia llegir les «Memòries» o els llibres deixats per personalitats que ocuparen llocs capdavanters en l'experiència de l'Autònoma, com ara, el doctor Pere Bosch i Gimpera, que en fou rector. Però faltava una primera visió de síntesi del que fou aquell període, amb totes les seves aspiracions, les seves fites –assolides o no– i les seves contradiccions. Això és el que s'ha proposat Ramon Navarro en el seu voluminós treball, i cal dir que, en bona part, ho ha aconseguit. Fa unes setmanes, en les pàgines d'aquest diari, reflectíem la conferència donada pel professor Pep Calsamigilia sobre l'experiència de l'Autònoma i assenyalàvem com justificava l'actuació diguem-ne autoritària del patronat. Ramon Navarro també toca la qüestió, encara que no sembla pas coincidir en aquest criteri quan, per exemple, en la pàgina 132, afirma que «les funcions que s'autoatribuí en l'Estatut el convertiren (el patronat) en un organisme dictatorial». Potser no és tan important subratllar aquesta diferència de criteris com el fet que aquesta diferència hauria de significar un inici d'un debat seriós sobre els plantejaments i els condicionaments de la Universitat Autònoma, que féu una tasca tan positiva amb les lògiques, inevitables i naturals contradiccions. Així, un dels punts que només toca d'esquitllentes l'autor d'aquest treball són les relacions entre el moviment obrer i la universitat i no s'esmenten les possibles causes d'un distanciament que no semblava preocupar gaire ni els uns ni els altres. No és, però, l'anàlisi de la Universitat Autònoma l'única qüestió que el llibre pretén, sinó que, com el títol indica, es tracta d'una síntesi de l'evolució de l'ensenyament a casa nostra en un període cabdal de la nostra història; una evolució que tant es refereix a experiències concretes, com aquest de l'Autònoma o a la del CENU, com a les doctrines polítiques i a les teories pedagògiques que els donaven suport, enmig de no poques polèmiques, com és quasi obligat en un camp de tanta transcendència social com el de l'educació.

★ ★ ★

Una lectura de les **Elegies de Bierville.** – Una obra de l'envergadura de Carles Miralles és impossible de resumir en unes línies com aquestes, que, tal com indica l'epígraf que les encapçala, intenten només donar notícia dels llibres que van apareixent en l'irregular mercat català. En efecte, el volum **Lectura de les «Elegies de Bierville»** de Carles Miralles, editat pel departament de filologia grega de la Universitat de Barcelona en col·laboració amb Curial Edicions, és l'intent més ambiciós d'analitzar un dels llibres cabdals de la poesia catalana contemporània.

★ ★ ★

La rara anatomia dels centaures. – Aquest és el títol de l'última obra publicada per l'escriptor mallorquí Miquel Angel Riera, que ens descobreix una vessant inèdita d'aquest autor: la seva producció de contes. En efecte, en aquest volum, que constitueix el número 116 de la «biblioteca Raixa» de l'editorial Moll, podem «descobrir» les facultats de Riera en el gènere de la narració curta, sense que això vulgui dir, però, que ens trobem davant d'un Miquel Angel Riera desconegut. Perquè, òbviament, en aquest petit volum trobem aquelles connotacions a què ja ens té avesats l'obra anterior d'aquest escriptor: un cert distanciament en l'escriptura, una elegància que voreja el classicisme, una referència a autors com Proust, Kafka, els del «nouveuau roman». Tot plegat, però, no impedeix –també con en obres anteriors de Riera– que se'ns hi parli –i se'ns denunciï, moltes vegades– de situacions immediates de l'entorn humà, social i polític de Mallorca. La realitat illenca, de fet, és una constant en la narrativa de Riera, però aquesta realitat queda emmarcada en una pregona reflexió sobre l'home, l'existència i les seves contradiccions.

A Pons

Llibres d'ensenyament i de lectura

Col·lecció EL MATÍ

GRESOL Lectura i llenguatge. Llibres per a l'ensenyament. *7.ª edició.*

ABANS DE L'ALBA Ll. Ferran de Pol i Albert Jané. Llibres per a l'ensenyament. *4.ª edició.*

EL PONT DE LA MAR BLAVA Text de Lluís Nicolau d'Olwer, amb comentaris d'Albert Jané. Llibres per a l'ensenyament.

HISTÒRIA DE CATALUNYA IL·LUSTRADA Ferran Soldevila i Josep Granyer. *5.ª edició en preparació.*

JAUME EL CONQUERIDOR Maria Novell i Josep Granyer. *2.ª edició.*

UNA HIPOTÈTICA REVOLTA D'UNS MESTRES HIPOTÈTICS Alexandre Galí.

COM VAS NÈIXER Lennart Nilsson.

Col·lecció BALDIRI REIXACH

ORIENTACIONS PER A L'ENSENYAMENT DE LA LLENGUA CATALANA A EGB C. Alcoverro i E. Larreula.

INTRODUCCIÓ A LA GRAMÀTICA Alexandre Galí. *2.ª edició.*

POAL Vocabulari català bàsic.

LECTURA I ESCRIPTURA GLOBAL Anna Rubiés.

En preparació:

VERS LA NOVA ESCOLA MANIFEST PER L'ESCOLA CATALANA Rosa Sensat.

PROA

NOVAMENT A LA VENDA

TOTES LES EDICIONS CATALANES D'EDITORIAL ESTELA

Obres de: Dr. Pont i Gol, Josep Benet, Mn. Batlle, Mn. Jarque, Mn. Rovira, Mn P. Tena, Mn. Totosaus, P. Eusebi Colomer, P. Bertran Quera, J. de Moragas, Jordi Galí, R. Fuster Rabés, Antoni Ferrer, Alex Olivar...

Traduccions de: Karl Rahner, Louis Evely, Tomas Merton, M. Quoist, Jacq. Maritain, Y. M. Congar, H. de Lubac, Max Thurian, L. J. Lebret, T. Suavet, Urs von Balthasar, J. Tomas, Marc Oraison, Roger Schutz (Taizé)...

Coleccions: «La vida i l'amor», «Espiritualitat», «El món d'avui», «Bibl. Teològica del Seglar», «Conèixer la Biblia»...

A PREUS INTERESSANTISSIMS
A PREUS DE DIVULGACIO
A PREUS POPULARS

Informeu-vos a la vostra Llibreria.

DISTRIBUIDORA BALMES - Duran i Bas, 11 - BARCELONA (2)

Arxiu Municipal de Girona. Avui. 8/7/1979. Pàgina 23